

Lausunto arviointikertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä

Tarkastuslautakunta 18.10.2024 § 45
330/00.01.03.01/2024

Yhtymävaltuusto on käsitellyt 26.9.2024 yhtymähallituksen antaman lausunnon vuoden 2023 arviointikertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä.

Arviointikertomuksen yhteenvedossa pyydettiin selvitykset yhtymähallitukselta lokakuun 2024 loppuun mennessä seuraavista asioista:

1)

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että erityisopettaja- ja ohjaajaresurssia on riittävästi, jotta oppilaat saavat tarvitsemaansa tukea opintoihin. Ryhmäkokojen koosta olisi kiinnostavaa saada tilastointia, erityisesti tuva-koulutuksen ja alaikäisten opiskelijoiden osalta. Tuottavuuden rinnalla pitää ottaa huomioon oppivelvollisten monenlaiset tarpeet.

2)

Tarkastuslautakunta jäi kaipaamaan tilastointia näytöistä työelämässä, aiempina vuosina se on raportoitu.

3)

Tarkastuslautakunta tiedustelee, minkälaisia suunnitelmia on riskikartoituksen päivittämiseen. Edellinen versio on tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan vuodelta 2015.

4)

Henkilöstön koulutukseen varatut määrärahat ovat alittuneet, tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miksi ne eivät ole toteutuneet suunnitellusti.

Yhtymähallitus antoi yhtymävaltuustolle seuraavat selvitykset:

1)

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan muun muassa opiskelijan mahdollisesti tarvitsema ohjaus ja tuki sekä opiskelijan tarvitsema erityisen tuen sisältö ja opiskelijavalmiuksia tukevien opintojen sisältö.

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan ETU-suunnitelma tarpeen mukaan ja sitä päivitetään. Lisäksi eri paikkakunnilla on erilaista pajatoimintaa, mihin opiskelijat voivat hakeutua saamaan apua ja tukea opintojen etenemiseen. Pajatoimintaa kehitämme ja yhtenäistämme jatkossa. Tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrässä on ollut nähtävissä selvää kasvua.

Erityisopettajan resurssia vapautuu enemmän opiskelijoiden ohjaukseen, kun jatkossa emme tee automaattisesti kaikille opiskelijoille oppimisvalmiustestejä. Testit tehdään elokuusta 2024 lähtien tarpeen ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Vuoden 2026 alusta opiskelijalle annettavaa tukiopetusta opetuksen ohessa ja erityisopetusta tullaan jatkossa ohjeistamaan lainsäädännön kautta eri tavalla.

Ryhmäkoot vaihtelevat suuresti eri koulutusaloilla. Haasteena on pienet ryhmät, koska koulutamme eri paikkakunnilla samoja koulutusaloja. Ryhmäkokoja olemme joutuneet kasvattamaan yhdistämällä ei vuosiluokkien opiskelijoita yhdeksi ryhmäksi. Tiedostamme, että tämä ei ole hyvä vaihtoehto opiskelijoiden ja opettajien kannalta.

Opiskelijamäärä oli 29.7.2024 3414 opiskelijaa. Alaikäisiä, vuonna 2007 ja 2008 syntyneitä, on 1009 opiskelijaa ja vuonna 2006 syntyneitä 503 opiskelijaa, josta noin puolet alaikäisiä.

Suurin osa Tuva-opiskelijoista, vankilakoulutusta lukuun ottamatta, on alaikäisiä. Tuva-koulutuksen laajuus on 38 viikkoa ja suoritus aika on enintään yksi vuosi. Tuva-koulutukseen hakeneet, hyväksytyt opiskelijat paikkakunnittain ovat seuraavat: Haapajärvi 0, Haapavesi 1, Kalajoki 9, Nivala 11, Oulainen 2, Piippola 1, Ylivieska 8. TuvaE 4 opiskelijaa ja TELMA 7 opiskelijaa (6 jatkavaa) Haapavesi.

2)

Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (näyttö). Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla.

Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla siten kuin Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista määrää. Tavoitteena on hyvä olla, näytöt annetaan työelämässä 80–100%:sti. Tähän tavoitteeseen emme kaikilla koulutusaloilla pääse. Jatkossa on syytä kiinnittää huomiota niihin koulutusaloihin, missä näytöt annetaan suurimmaksi osaksi oppilaitoksella.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti ammatillisen koulutuksen näyttötoiminnan laatua koskevan selvityksen vuonna 2022. Arvioinnissa todetaan, että näyttöjen toteuttamisessa työpaikoilla on vielä kehitettävää. Koulutuksen järjestäjien ja tutkintojen välillä on suurta vaihtelua siinä, kuinka suuri osuus näytöistä toteutetaan aidoissa työelämän tilanteissa. Vaikka työelämässä oppiminen on ammatillisen koulutuksen kulmakiviä, toteutetaan reilu neljännes perustutkintojen ja vajaa viidennes ammattitutkintojen näytöistä oppilaitosympäristöissä Karvin toteuttaman tutkimuksen mukaan. Erikoisammattitutkintojen näytöt taas suoritetaan pääsääntöisesti työpaikoilla Karvin selvityksen mukaan.

Työelämäyhteistyön tiivistämisen ja opiskelijoiden näyttöjen toteuttamisen työelämässä aidoissa työtilanteissa on otettu esille 5.8.2024 kuntayhtymän henkilöstön koulutuspäivässä. On tärkeää pohtia, johtuvatko meillä oppilaitoksissa toteutettavat näytöt alan luonteesta vai esimerkiksi kyseisen paikkakunnan tai koulutusalan toimintakulttuurista tai työelämäyhteistyön toimimattomuudesta. Kansallisten oppimistulosarviointien perusteella tiedämme, että samaa tutkintoa järjestävien koulutuksen järjestäjien välillä on suuriakin eroja työpaikalla

toteutettujen näyttöjen määrässä. Opiskelijan kannalta näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla aidoissa työelämän tilanteissa on tärkeää, sillä se tarjoaa opiskelijoille suoran kontaktin työnantajiin ja tukee näin opiskelijan työllistymistä ja verkostoitumista työelämän kanssa.

Yleisimmin haasteita työelämännäyttöjen osalta on humanistisella ja taidealoilla ja siellä erityisesti media-alan ja kuvallisen ilmaisun, taideteollisuusalan ja esittävien alojen tutkinnoissa Karvin selvityksen mukaan. Työpaikkojen puute tai niiden vähyytensä sekä alan luonteesta johtuen yritysten pienuus ja yksinyrittäjäisyys sekä työpaikkojen vastaamattomuus tutkinnon perusteisiin olivat yleisimpiä syitä Karvin selvityksen mukaan, jotka vaikeuttivat soveltuvien työpaikkojen saantia työelämässä oppimiseen.

Liitteinä on tilastotietoja näyttöjen toteutumisesta ja näytöt tutkinnoittain 2023.

3)

Ammatillisen koulutuksen rahoitus pienenee vuodesta 2024 vuoteen 2025 noin 120 miljoonaa euroa. Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymän osalta arvioitu rahoituksen väheneminen on 1–1,5 miljoonaa euroa. Vähennys kohdistuu erityisesti jo tutkinnon omaavien aikuisten koulutukseen.

Rahoitusjärjestelmä uusiutuu vuodesta 2026 alkaen. Uusi rahoitusjärjestelmä takaa kaikkien oppivelvollisten ja vailla tutkintoa olevien aikuisten kouluttamisen rahoituksen, mutta pienentää tavoiteltavien opiskelijavuosien määrää. Ylitettyä opiskelijatyövuosien määrää ei enää korvata ollenkaan.

Kun ennen suurimpana riskinä pidettiin opiskelijamäärän vähenemistä ja sitä kautta toteutuneiden opiskelijavuosien määrän vähenemistä alle tavoiteltavan tason, niin nyt haasteen tulee muodostamaan aikuisopiskelijoiden määrän kasvu yli tavoitetason. Lisäksi eri tutkintojen rahoituskorimuutokset aiheuttavat sen, että on entistä tarkemmin pohdittava, millaisen koulutuksen toteuttaminen on taloudellisesti kannattavaa ja vaikuttaa positiivisesti aluekehitykseen.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö ja rahoitussäädökset täsmentyvät vuoden 2024 loppuun mennessä, jonka jälkeen on syytä tarkastella strategian päivittämistä ja sitä myöten myös riskikartoituksen päivittämistä.

4)

Koulutuskuntayhtymän henkilöstöstrategiassa tavoitteena on viisi (5) koulutuspäivää työntekijää kohden. Tämä tavoite ylittyi, sillä koulutuspäiviä oli 8,59 (2022: 4,85 päivää/henkilö). Henkilöstön osaamisen uudistamiseen käytettiin vuonna 2023 yhteensä 736 886 euroa. Henkilöstökulut olivat kaiken kaikkiaan 20,67 miljoonaa euroa. Kehittämismittarin 4 %:n tavoitteesta jäätiin hieman, kun toteuma oli 3,56 % (2022: 1,93 %).

Osa koulutuksista oli maksuttomia, kun järjestäjinä olivat erilaiset hankkeet tai esimerkiksi Opetushallitus. Koulutuskuntayhtymän henkilöstö osallistui huomattavassa määrin sekä sisäisiin että ulkoisiin koulutuksiin verkon kautta. Verkkokoulutuksista ei aiheudu esimerkiksi matkakustannuksia.

Henkilöstöä on muistutettu merkitsemään ESS-järjestelmään kaikki käymänsä koulutukset, josta ne vuodenvaihteessa kerätään yhdeksi tilastoksi.

Esittelijä	Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Ira Toppinen
Päätösehdotus	Tarkastuslautakunta merkitsee tiedoksi yhtymävaltuustolle tiedoksi menneen lausunnon.
Päätös	Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi yhtymävaltuustolle tiedoksi menneen lausunnon.